

Manoeuvreoorlog en inlichting

Kapitein Rob SENTSE
103 ISTAR bataljon

Dit artikel is met name bedoeld om opbouwende, aanvullende en kritische discussies op te starten over optreden, opleiden en trainen in het uitvoeren van een *initial entry* gevolgd door een *peace keeping* operatie waarbij veelvuldig temidden van de plaatselijke bevolking zal worden opgetreden. Ik pleit voor een gezondere balans tussen het beoefenen van manoeuvre- en inlichtingenoperaties vanuit een realistische visie op de huidige en toekomstige conflicten.

Uit de geleerde lessen van de afgelopen jaren is gebleken dat het manoeuvreconcept, met symmetrie als grootste uitgangspunt, fors conflicteert met de wijze waarop 'de vijand' binnen het gebied van verantwoordelijkheid/belangstelling optreedt. Desondanks hadden de oefeningen, merendeels commandopost oefeningen, van de afgelopen jaren het symmetrisch conflict als uitgangspunt. In 2004 heeft IGNC voor de eerste keer, sedert de historische datum van 9 november 1989, een crisisbeheersingsoperatie beoefend ¹⁾. Deze *Command Post Exercise* speelde zich af in Afrika waarbij een *initial entry* plaatsvond waarna een NAVO troepenmacht zich in het aangrenzende land ontplooid. Een *initial entry* kan binnen een hoog geweldsspectrum plaatsvinden.

Moelijk te vinden, niet te binden, sporadisch te slaan (LDP-II, Deel A) 2)

In de vorige eeuw was sprake van door staten gemonopoliseerd geweld binnen een symmetrisch gevechtsveld. De centraal gecontroleerde vuurkracht was zorgvuldig gesynchroniseerd met gedetailleerde commandovoering voor de gevechts/vuursteunmiddelen. Later in de vorige eeuw werd dit gecombineerd met de concepten van manoeuvre oorlogvoering; het nemen en behouden van het initiatief, behouden/verkrigen van vrijheid van handelen, mentale beweeglijkheid en agressief optreden.

Een van de kenmerken van het symmetrisch conflict was dat de 'spelers in het veld' kennis hadden van elkaars mogelijkheden, beperkingen en voornemen (oogmerk).

De militair kon opereren vanuit een als bekend veronderstelde situatie met bekende doctrines, een zichtbaar en duid-

delijk begin met gestructureerde tussendoelen. Een door sectorgrenzen afgebakend gebied waarbinnen gevechtsoperaties zouden worden uitgevoerd.

Sedert het laatste decennium van de vorige eeuw is dit conservatief en dogmatisch concept fors aangetast. De kerntaken van het gevecht (LDP-II, Deel A) zullen in elk geval uit het manoeuvre keurslijf gehaald moeten worden om in toekomstige conflicten effectief te kunnen optreden. ³⁾

In plaats van interstatelijke conflicten, waarbij het symmetrisch gevecht een prominente plaats innam, blijkt de wereld steeds vaker te worden geconfronteerd met conflicten tussen culturen/religies/bevolkingsgroepen waarbij het conflict veelal niet meer door staten wordt begrensd.

Terroristen, verzetsgroeperingen, guerrillastrijders, criminele bendes, vrijheidsstrijders (benaming afhankelijk van de eigen perceptie) zien zich gesteund door een financiële en logistische toelevering, soms vanuit de plaatselijke bevolking.

De tegenstander is vaak niet meer als zodanig herkenbaar en heeft het initiatief als grootste kenmerk waarbij de gevolgen van de voortschrijdende technologische ontwikkelingen door de diverse groeperingen veelvuldig worden toegepast.

Media en propaganda

Psychologische oorlogvoering binnen inlichtingenoperaties

Osama Bin Laden en zijn adviseurs hebben goed begrepen wat de invloed van *Psy-Ops* kan zijn bij het uitvoeren van terreurdaden.

Het kweken van angst voor aanslagen, het gevoel niet meer veilig te zijn in eigen land en het wantrouwen of de regering

Logvoering tingenoperaties

VAN BEPERKINGEN IN HOKJESDENKEN NAAR CREATIEVE, GRENsverLEGGENDE OPLOSSINGEN

nog in staat is om effectieve tegenacties te ondernemen, ondermijnt het vertrouwen in de toekomst. Dit bergt het gevaar in zich dat 'we' (de Westerse landen) alles over een kam gaan scheren waardoor (Arabische) groeperingen die zich kenmerkten door afwijkende gedachtegangen naar elkaar toe worden gedwongen.

De open samenlevingen, economieën en rechtstelsels die zo kenmerkend zijn voor de meeste Westerse landen zijn daar gevoelig voor. Het uitvoeren van gewelddadige en bloedige aanslagen heeft zijn invloed op die economieën (zie de koersval van de aandelen na de aanslag op de *Twin Towers*) waardoor de onzekerheid bij de Westerse bevolking en bijgevolg het demoniseren van 'vijandige' culturen, religies en bevolkingsgroepen toeneemt.

De afgelopen operaties ⁴⁾ hebben laten zien wat de gevolgen zijn van het al dan niet winnen van de *hearts and minds* van de bevolking in het operatiegebied. Dit hoort een van de belangrijkste doelstellingen te zijn. De wijze waarop het winnen van de *hearts and minds* gestalte krijgt is van groot belang voor een effectief optreden in het spectrum tussen *peace-enforcing* en *peace-keeping*.

Het draagvlak voor militaire operaties wordt in hoge mate beïnvloed door de wijze waarop de pers, de politiek en de bevolking van het eigen land zowel als in het inzetgebied zich tot de operatie verhouden. Dit geldt overal en bij elke operatie.

De effectiviteit van een militaire interventiemacht wordt in hoge mate beïnvloed door de grondig opgebouwde kennis van de situatie in het gebied van (inlichtingen) verantwoordelijkheid, een open deur waarvan de strekking nog onvoldoende binnen alle geledingen van de politieke en militaire gemeenschap is doorgedrongen.

Ken uw tegenstander en maak daarvan uw medestander. Dit vraagt om een hoog ontwikkeld invloedend vermogen in de in het operatiegebied geldende ethiek, cultuur, waarden en normen.

De kennis hiervan vormt een van de belangrijkste ingre-

**Desert Storm;
manoeuvre oorlog**

diënten voor effectieve *Psy-Ops* en om de discussie aan te zwengelen, ook sociale patrouillegang en *Cimic* maken deel uit van die ingrediënten.

Volgens de *senior producer* van de onafhankelijke Arabische zender Al Jazeera, Samir Khader: "Je kunt geen oorlog voeren zonder media en propaganda, elke militair die een oorlogsstrategie uitwerkt moet media en propaganda de hoogste prioriteit geven." ⁵⁾

Overigens, *Psy-Ops* is in elk geval niet het verspreiden van folders met kreten als: "Niemand kan het tegen het leger opnemen, geeft u over" of "Wij zijn hier om u te bevrijden". *Psy-Ops* gaat in de huidige en toekomstige conflicten niet meer om wat we zeggen maar om wat we doen. ⁶⁾

Vanuit welk referentiekader beschouwt u de wereld?

Zoals eerder gesteld, de Westerse kijk op de problematiek in het Midden-Oosten is een andere dan de kijk die de Ara-

bieren zelf hierop hebben. De menselijke eigenschap om problemen in andere delen van de wereld vanuit de eigen waarden en normen te benaderen blijkt helaas een van de weinige kenmerken te zijn waarin we onszelf goed herkennen. Sterker nog, de vrijheid en democratie die 'wij' willen brengen blijkt door 'hen' anders te worden beleefd en dat is dodelijk in een strijd waarbij de morele en mentale component het fysieke sterk overleugelt.

De journalist Hassan Ibrahim van Al Jazeera verwoordt dat als volgt: "De Arabieren zien via de media al jaren hoe Israëliische troepen burgerwijken binnendringen op de Gaza en op de Westoever. Ze zien een technologisch hoog ontwikkeld leger en Europees ogende soldaten. Daarnaast zien zij beelden van gedode Irakese burgerslachtoffers. Deze beelden (televisie beelden) ⁷⁾ van gemangelde Palestijnse burgers en Irakese burgers lopen binnen de Arabische psyche in elkaar over. Het wordt één beeld en dat is rampzalig voor het beeld dat Arabieren van het Westen hebben." ⁸⁾

Daarnaast vormt dit beeld voor radicale groeperingen aanleiding om een gemeenschappelijke vijand, 'het Westen', te kweken zodat de rijen worden gesloten om gecoördineerde gewelddadige acties uit te voeren.

Het doel hierbij is driedelig:

- Mensen het gevoel geven dat ze permanent worden bedreigd waardoor het veiligheidsgevoel wordt aangetast en bijvoorbeeld uit angst zelf overgaan tot de aanschaf van wapens.
- Het vertrouwen dat mensen in een beschermende overheid hebben ondermijnen waardoor partijen en groeperingen tegen elkaar kunnen worden opgezet met destabilisatie als doel/gevolg.
- Het ondermijnen van toekomstbeelden. Onzekerheid wordt aangewakkerd door economieën te destabiliseren. Zie bijvoorbeeld hoe de aandelenbeurzen reageren op grote aanslagen. Overigens bleek net voor de aanslagen op de *Twin Towers* fors te zijn gehandeld in aandelen op vliegmaatschappijen. Het is niet uit te sluiten dat met name Osama Bin Laden zijn financiële liquiditeit hiermee heeft vergroot.

Het doel wordt door bewegingen behaald door middels *Psy-Ops* angst te zaaien en door terreur toe te passen. Verder worden alle kansen benut en gecreëerd om een interventiemacht negatief in beeld te brengen.

Tijdens de strijd rondom Fallujah heeft het Amerikaanse leger echter laten zien dat ze de essentie van *Psy-Ops* in de huidige en toekomstige conflicten een enkele maal wel heeft begrepen (het gaat niet om wat we zeggen maar om wat we doen). In plaats van een korte termijn winst, met een verlies op de lange termijn als gevolg, trok het leger zich terug en liet de Irakese politietroepen de overwinning opeisen. Hierdoor kregen deze eenheden het zelfvertrouwen en het respect om de orde te herstellen en een samenwerkingsverband aan te gaan met de buitenlandse troepen.

In samenlevingen waar eer, waardigheid en mannelijkheid nog belangrijke deugden zijn is het van belang om het optreden op die deugden af te stemmen.

Een van de *lessons learned* uit de laatste Irak operatie mag zijn dat een overmacht in hoogwaardig technologisch en materieel opzicht nog slechts voor een klein deel een bepalende factor is om overwinningen te boeken.

De potentiële conflictgebieden in het Midden-Oosten, de republieken die het zuiden van Rusland begrenzen en mid-

den/noord Afrika blijken minstens twee dingen gemeen te hebben. Geen van deze landen heeft aan NAVO gelijkwaardige technologische en materiële middelen terwijl diverse facties de eigen doelstellingen met geweld en staatsgrenzenoverschrijdend proberen te halen. Een sprekend voorbeeld is de wijze waarop Tsjetsjeense rebellen trachten Ingoesetië bij hun strijd te betrekken. ⁹⁾

Vaak heeft dit een destabiliserend effect op regeringen waarbij binnen een regering ook nog eens sprake kan zijn van verbanden tussen regeringen en diverse facties, zie daarvoor het conflict in Soedan.

Van fysieke gevechtskracht naar moreel en mentaal vermogen

Bij toekomstige operaties zal de nadruk liggen op inlichtingenoperaties (de kern hiertoe wordt gevormd door I03-ISTARbataljon) in combinatie met *Psy-Ops*.

De gecompliceerde wijze van optreden als gevolg van de aanwezige lokale etnische, sociale, religieuze en nationalistische factoren, vormen in combinatie met de vaak moeizame identificatie van personen of groeperingen een gevaar voor de stabiliteit.

Voor militairen houdt dit een veelvuldig mengen onder de plaatselijk bevolking in hetgeen leidt tot een groeiend wederzijds vertrouwen en wederzijds respect.

Hierdoor wordt, voor de bevolking, voldoende draagvlak gecreëerd om belangrijke informatie met militairen uit te wisselen. Zodoende kan een gedetailleerd profiel van de vele partijen worden opgebouwd.

Tenslotte zal een militaire macht kennis en inzicht moeten hebben over de bedoelingen en activiteiten van aanwezige groeperingen om strijdende partijen aan de onderhandelingstafel te krijgen, zodat gestelde politieke doelstellingen kunnen worden gehaald.

Het geheel vraagt om extraverter optreden waarbij, nog meer en nog gestructureerder dan al het geval is, actief contact wordt gemaakt met de plaatselijke bevolking.

Juist het zich veelvuldig mengen onder de plaatselijke bevolking brengt, door het spanningsveld tussen het presenteren van een open houding in relatie tot daadkrachtig en vastberaden optreden, meer levensbedreigende risico's met zich mee.

Dit spanningsveld zal manifest worden bij gebrek aan reacties op destabiliserende activiteiten van lokale groeperingen. Passiviteit wordt door deze groeperingen gezien als een vrijbrief om deze activiteiten te continueren. Frequentier en intensiever optreden tussen de plaatselijke bevolking kan leiden tot een verhoging van het aantal slachtoffers binnen de eigen gelederen. Introvert zijn binnen de eigen compound zal in elk geval niet leiden tot de hoogstnoodzakelijke *situational awareness*.

Training en opleiding

Het opbouwen van een goede informatiepositie is een bepalende factor om binnen het huidige en toekomstige optreden succesvol te kunnen zijn. Effectieve inzet van de ten dienste staande informatieverzamelorganen en van *Psy-Ops* (het gaat niet meer om wat we zeggen maar om wat we doen) vormt een van de belangrijkste wegbereiders voor de opbouw van die informatiepositie.

Pers, politiek en bevolking blijken van even grote, zo niet grotere, invloed te zijn als militaire macht. ¹⁰⁾

Niet het bemande wapen maar de op een operatie toegesneeden (moreel en mentaal) bewapende man vormt de kern tot succes.

Ook hier is weer van een spanningsveld sprake. Gaat de militair nu wel of niet met een scherfvest aan op bezoek bij een *local*? Doet hij dit wel dan kan dit worden opgevat als een uiting van wantrouwen terwijl het niet dragen mogelijk het eigen risico vergroot.

Van de enkele militair via patrouilles tot de MIVD beschikt de krijgsmacht over een scala aan informatieverzamelingen. ¹¹⁾

Deze informatie-verzamelaars treden in het operatiegebied op temidden van een bevolking die hen vriendelijk en/of vijandig is gezind. In een gebied waar actief/passief verzet kan worden gepleegd, waar rekening moet worden gehouden met *hit and run* acties, terroristische aanslagen en criminele activiteiten. Iets totaal anders dan een gestructureerd en overzichtelijk gevechtveld waarin doctrinematig kan worden opgetreden.

Het optreden tussen de plaatselijke bevolking verhoudt zich vaak niet tot het optreden met 'verbonden wapens'. Veeleer zal de militair met zijn voertuig 'ergens' staan om informatie in te winnen. Dit kan een voertuig zijn gericht op informatie verzamelen of een pantservoertuig dat dient als patrouillebasis voor een militaire eenheid.

Het geheel zal volgens mij moeten leiden tot een aanvulling op het gebied van opleiden en trainen waarbij een juiste verhouding komt te liggen op extravert, vertrouwenwekkend optreden tussen de bevolking en *Force Protection*.

Zonder hierop uitvoerig in te gaan wil ik de discussie over opleiden en trainen met de enkele voorbeelden aanzwengelen.

Zoals gesteld moet de militair kunnen reageren op activiteiten vanuit de plaatselijke bevolking.

- Zet een militair voertuig (MB, Fuchs, Patria) in een stad (coördineer met plaatselijke autoriteit) liefst in de buurt van winkelstraat of markt en plaats een rood/wit lint om het voertuig. Dit trekt mensen aan die vragen gaan stellen. Als voorbeeld: geef aan waarom mensen niet voorbij het rood/witte lint mogen komen, wees actief en stel uzelf voor voordat vragen gesteld worden en leg uit wat u daar doet zonder dit diepgaand te doen. Hiermee traint de militair zich in extravert gedrag waardoor het zelfvertrouwen om effectief op te durven treden toeneemt.
- Stuur 5 militairen in uniform de stad in en laat hen informatie verzamelen. Deel de mensen daartoe in, een persoon voert het gesprek, een staat in de nabijheid en let op de directe omgeving, de overigen staan op een afstand en houden de omgeving in de gaten. Getraind wordt in het aanknopen van een gesprek door op een willekeurig persoon af te lopen en te zegen wat je daar doet, bijvoorbeeld: "We zijn bezig met een oefening", om daarna enkele simpele vragen te stellen zoals: "Woont u hier" en waar gaat u naar toe". Hierdoor leert de militair actief mensen te benaderen en leert (primaire) informatie te verzamelen. De tweede militair leert hoe de onmiddellijke nabijheid in de gaten gehouden moet worden. Vanuit de overige militairen wordt een foto van 'het contact' gemaakt terwijl ook de omgeving in de gaten wordt gehouden. Allemaal basaal en gericht op het verzamelen van informatie.

Voorbeeld:

Ga actief naar mensen toe, stel uzelf voor, vraag waar de persoon vandaan komt, is daar water en voldoende voedsel. Beloof niets maar zeg dat u dit doorgeeft aan de commandant. Het gevolg kan zijn dat Cimic, UNHCR, Genie

met waterboorinstallatie wordt aangestuurd om actie te ondernemen. Deze vorm van *Psy-Ops* zal uitgebuit moeten worden. Hierdoor zal de bevolking naar de kant van de interventiemacht neigen, echter met agressieve pogingen tot destabilisatie vanuit 'verzetsgroeperingen' tot gevolg. De kracht van een interventiemacht zit onder meer in het accepteren van slachtoffers onder de eigen gelederen. Is dit laatste niet het geval en trekt een troepenmacht zich terug (zie de reactie van de Spaanse regering op aanslagen bij de Spaanse troepenmacht in Irak) dan heeft de 'verzetsgroepering gewonnen' en is het vertrouwen bij de bevolking sterk verminderd. Kortom, wie geen vuist weet of wenst te maken wordt niet serieus genomen.

Voortgang?

Dit artikel kent geen afsluiting of conclusie maar vormt hopelijk de aanzet tot discussie over de verhouding tussen het beoefenen en uitvoeren van gevechtsoperaties, inlichtingenoperaties en *Psy-Ops* maar ook innovatief denken/handelen op het gebied opleiding&training.

Liefst opbouwende, constructieve en visionaire discussies met volledige loslating van conservatief en dogmatisch denken. Het huidige en toekomstige optreden, waarbij de morele en de mentale component het fysieke ruim overstijgt, vraagt in elk geval om progressief, pro-actief en innovatief trainen en handelen. <<<

Praten met de lokale bevolking.

Noten

1) Zie intranet KL

<http://10.183.3.77/KLNeT/asp/default.asp?portal=HQ|GNC>
exercises, 06 Honest Sword.

2) *Landmacht Doctrine Publicatie, De kerntaken van het gevecht.*

3) *De nieuwste Landmacht Doctrine Publicatie, LDP-II Deel C, verhaalt daarover.*

4) *Zoals in Somalië, Bosnië, Afghanistan, Irak, Rwanda, Angola, Tsjetsjenië.*

5) *Documentaire 'Al Jazeera', VPRO 27 juni 2004.*

6) *De internet link <http://www.psywarrior.com> is een van de links die daarover informatie verstrekt.*

7) *Cursief van auteur.*

8) *Documentaire 'Al Jazeera', VPRO 27 juni 2004.*

9) *Hoewel dit conflict vooral wordt beïnvloed door de Russische politiek/militaire wijze van optreden bedoel ik hier de middelen die de reguliere en irreguliere tegen elkaar inzetten.*

10) *De snelheid waarmee media in staat zijn om informatie te verstrekken, soms zelfs real-time, dwingt de politiek/militaire leiding tot het creëren van draagvlak bij de plaatselijke bevolking in het eigen land zowel als in het inzetgebied.*

11) *103-ISTARbataljon, Verkenningseenheden, Special Forces, vliegtuigen.*